บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีการกำหนดการกระทำบางอย่างเป็นความผิดและเมื่อมีการกระทำใดที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาก็จะต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งในการกำหนดให้การกระทำใดเป็นการกระทำที่เป็นความผิดย่อมมีความสำคัญ เพราะเมื่อมีการกำหนดการกระทำใดแล้ว หากมีผู้หนึ่งผู้ใดไปกระทำดังที่กฎหมายบัญญัติไว้ผู้นั้นก็จะต้องได้รับโทษทางอาญา กลับกันในการกำหนดการกระทำใดให้เป็นความผิด หากบัญญัติไม่ครอบคลุมเพียงพอถึงการกระทำนั้นๆ แล้วก็จะส่งผลให้การกระทำที่ควรต้องเป็นความผิดกลับกลายเป็นการกระทำที่ไม่มีความผิดเลยหรืออาจก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายได้ เช่น ในคดีลักกระแสไฟฟ้า ศาลฎีกาได้ตัดสินไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 877/2501 ว่าการลักกระแสไฟฟ้าย่อมเป็นความผิดตามมาตรา 334 หรือมาตรา 335 แล้วแต่กรณี แต่หากพิจารณาจากตัวบทกฎหมายแล้วจะเห็นได้ว่าการกระทำที่เป็น ความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้นั้นคือการลักทรัพย์” และเมื่อพิจารณาถึงคำว่า “ทรัพย์” ซึ่งมีกำหนดอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137 ว่า “ทรัพย์หมายถึง วัตถุมีรูปร่าง” และในมาตรา 138 “ทรัพย์สิน หมายความรวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้” ซึ่งในคดีนี้ก็มีการถกเถียงกันเกี่ยวกับคำพิพากษาอย่างมาก โดยฝ่ายหนึ่งเห็นว่าบอกว่า กระแสไฟฟ้าไม่ใช่ "วัตถุที่มีรูปร่าง" แต่เป็น "พลังงาน" ที่จับต้องไม่ได้ ดังนั้นลักพลังงานก็คือ ลักพลังงาน ไม่ใช่ "ลักทรัพย์" เมื่อฐานความผิดฐาน "ลักพลังงาน" ยังไม่มีในกฎหมายไทยที่ถูกแล้วศาลจึงควร ต้อง "ยกฟ้อง" ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าการตัดสินว่ากระแสไฟฟ้าเป็น "ทรัพย์" ถูกต้องแล้ว โดยฝ่ายนี้ให้เหตุผล ไว้ว่า แม้กฎหมายอาญาจะไม่มีนิยามคำว่า "ทรัพย์" แต่ศาลก็ไม่น่าจะใช้ นิยามของ"กฎหมายแพ่ง" ซึ่งมีเจตนารมณ์การใช้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นความหมายของคำว่า “ทรัพย์” ตามประมวลกฎหมายอาญา จึงไม่ควรหมายความถึง "วัตถุมีรูปร่าง" เพียงอย่างเดียว แต่ควรตีความควบคู่ไปกับคำว่า “เอาไป” อันเป็นองค์ประกอบความผิดฐาน "ลักทรัพย์" ด้วย ในกรณีนี้ผู้เขียนเองมีความเห็นใน เบื้องต้นว่า ไม่ว่าการลักกระแสไฟฟ้าจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่ก็ตาม แต่การกระทำดังกล่าวสมควรที่จะต้องมีความผิดและควรได้รับโทษทางอาญา แต่หากพิจารณาในแง่มุมของกฎหมายอาญาแล้วทรัพย์และทรัพย์สินย่อมมีความแตกต่างกัน การตีความคำว่า “ทรัพย์” หากเป็นการตีความเพื่อขยายความให้ชัดเจนก็ไม่น่าจะ

ก่อให้เกิดปัญหาในทางอาญา แต่หากเป็นการตีความอย่างกว้างโดยไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนแน่นอน ก่อนจะก่อให้เกิดปัญหาต่อประชาชน เพราะเจ้าหน้าที่อาจใช้ดุลพินิจแตกต่างกันไปโดยไม่มีกฎเกณฑ์ซึ่งจะส่งผลร้ายอย่างมาก เพราะหลักการใช้กฎหมายอาญาซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้นมีหลักมาจากหลัก "nullum crimen, nulla poena sine lege" หรือ "ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย" ด้วยหลักการนี้ส่งผลให้กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน ปราศจากความคลุมเครือในระดับหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อการตีความกฎหมายเป็นอย่างมาก กล่าวคือจะต้องตีความโดยเคร่งครัด ห้ามตีความโดยเทียบเคียงกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (Analogy) ห้ามขยายความผิดโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิด แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความขนาดว่าจะต้องตีความอย่างแคบและเถรตรงทุกกรณี การตีความโดยเคร่งครัดก็อาจต้องตีความโดยขยายความในบางกรณี ดังนั้น การบัญญัติกฎหมายจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ควรต้องได้รับการพิจารณาในชั้นแรก มิฉะนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาได้ดังเช่นกรณีตามตัวอย่างข้างต้น

ในการบัญญัติความผิดทางอาญาโดยทั่วไปมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการบัญญัติได้หลายประการ ไม่ว่าการบัญญัติโดยแบ่งตามความร้ายแรงหรือความหนักเบาแห่งความผิด การเป็นภยันตรายต่อสังคม การกระทำโดยเจตนาหรือไม่เจตนา ลักษณะของความผิด หรือผลของการกระทำเป็นต้น ซึ่งในการบัญญัติความผิดในประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นก็ได้นำเอาหลักเกณฑ์ต่างๆ มาใช้ในการบัญญัติหลายประเภทด้วยกัน แต่จากที่ได้ศึกษามานั้น ความผิดฐานชุลมุนตามประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดดังกล่าวโดยดูจากผลที่เกิดขึ้นจากกระทำความผิด กล่าวคือ การกระทำความผิดตามมาตรา 294 ผลที่เกิดขึ้นคือ "ความตาย" จึงได้บัญญัติความผิดนี้อยู่ในหมวดความผิดต่อชีวิต และการกระทำความผิดในมาตรา 299 ผลที่เกิดคือ "อันตรายสาหัส" จึงได้บัญญัติความผิดนี้ในหมวดความผิดต่อร่างกาย

ในส่วนของบทยกเว้นโทษซึ่งบัญญัติอยู่ในวรรคสองของทั้งมาตรา 294 และมาตรา 299 จะเห็นได้ว่ามีเหตุยกเว้นโทษสองประการ คือ การห้ามการชุลมุนต่อสู้ และการกระทำเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ในเหตุยกเว้นโทษประการแรกนั้น โดยสามัญสำนึกของคนทั่วๆ ไป การกระทำที่เป็นการห้ามการชุลมุนต่อสู้ไม่ควรที่จะต้องมีความผิด หากผู้ที่กระทำได้กระทำไปโดยมีเจตนาและการกระทำเพียงห้ามการชุลมุนต่อสู้และการกระทำนั้นมิได้ก่อให้เกิดผลโดยตรงอันเป็นความผิดตามที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ในฐานอื่น เช่น ฆ่าคนตายโดยเจตนาหรือทำร้ายร่างกายผู้อื่น หากผู้นั้นกลับต้องมารับโทษหรือรับผิดกับผู้ที่กระทำผิดจริงๆ ก็คงจะขัดต่อความรู้สึกไม่น้อยและคงไม่มีใครจะเข้ามาช่วยห้ามเพราะจะต้องมีความผิดไปด้วย เหตุยกเว้นโทษประการต่อมาคือการกระทำเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย การกระทำอันเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญา หากการกระทำใดๆ ที่เป็นการกระทำเพื่อป้องกันโดยชอบด้วย

กฎหมายแล้ว ประมวลกฎหมายอาญาเองก็ได้บัญญัติไว้ว่าผู้กระทำนั้นไม่มีความผิด เว้นแต่การกระทำนั้นได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น หรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ซึ่งแสดงว่าการกระทำที่เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วย่อมไม่มีความผิด แต่การบัญญัติความผิดในฐานชุลมุนต่อสู้นี้กลับเป็นการยกเว้นโทษให้สำหรับผู้ที่ได้กระทำเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยก ฎหมาย จึงเห็นได้ว่าการบัญญัติเหตุยกเว้นโทษในความผิดฐานชุลมุนค่อนข้างที่จะขัดต่อความเป็นจริงและขณะเดียวกันก็ขัดต่อประมวลกฎหมายอาญาเองเช่นกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับการบัญญัติความผิดฐานชุลมุนต่อสู้ในประมวลกฎหมายอาญาแล้วเห็น ว่า ความผิดฐานชุลมุนต่อสู้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 294 และมาตรา 299 มีข้อควรได้รับการพิจารณาแก้ไขในประเด็นเกี่ยวกับการบัญญัติเหตุยกเว้นโทษ ซึ่งในเหตุยกเว้นโทษประการแรกได้กล่าวแล้วว่า การกระทำที่เป็นการห้ามการชุลมุนต่อสู้ หากกระทำนั้นไม่เป็นความผิดในฐานอื่นๆ ด้วยแล้วก็ไม่สมควรที่การกระทำนั้นจะต้องมีความผิด และศาลเองก็มีอำนาจที่จะวินิจฉัยถึงการกระทำนั้นว่าเป็นความผิดหรือไม่ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185[1] ได้บัญญัติไว้ แต่การที่บทบัญญัติความผิดฐานชุลมุนต่อสู้นี้กำหนดไว้ทำให้การกระทำของผู้นั้นจะต้องมีความผิดเพียงแต่ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ และในส่วนของการกระทำเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย นั้น ตามหลักแล้วการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำที่ไม่มีความผิดไม่ใช่เพียงแค่ไม่ต้องรับโทษ แต่การบัญญัติในความผิดฐานชุลมุนต่อสู้ก็กลับกลายเป็นว่า การกระทำเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นมีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ ซึ่งในกรณีนี้เห็นว่าแม้ไม่มีบทยกเว้นโทษในความผิดฐานชุลมุนต่อสู้ การพิจารณาความผิดก็ยังสามารถกระทำได้ตามหลักกฎหมายที่มีอยู่ โดยหากการกระทำนั้นไม่เป็นความผิด ศาลก็สามารถพิพากษายกฟ้อง หรือหากเป็นการกระทำเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็สามารถนำเอาเรื่องป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้ง

---

[1] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 185 “ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำผิด และไม่มีการยกเว้นโทษตามกฎหมาย ให้ศาลลงโทษแก่จำเลยตามความผิด แต่เมื่อเห็นสมควรศาลจะปล่อยจำเลยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้”

การป้องกันที่กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็นหรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกันมาพิจารณาพิพากษาได้ และน่าจะเป็นการสมควรมากกว่า ดังนั้น หากพิจารณาตามบทบัญญัติความผิดฐานชุลมุนต่อสู้ทั้งสองกรณีนี้ แม้ผู้เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ได้กระทำไปเพื่อห้ามการชุลมุนต่อสู้หรือกระทำไปเพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำยังคงต้องมีความผิดเพียงแต่ได้รับการยกเว้นโทษ แต่หากตัดบทยกเว้นโทษในวรรคสองออกไป การกระทำของผู้ที่เข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้เพื่อห้ามการชุลมุนต่อสู้หรือผู้ที่ต้องร่วมในการชุลมุนต่อสู้เพื่อป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายจะไม่เพียงแต่ได้รับการยกเว้นโทษ แต่จะถือเป็นการกระทำที่ไม่เป็นความผิดซึ่งน่าจะถูกต้องและส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมและตัวผู้กระทำมากกว่า